

Norges Fiskarlag
Pb 1233 Sluppen
7462 Trondheim

Bodø, den 17.03.2015
Ark. 14/339-13/639/sj

Se kopiliste

SJØMATINDUSTRIUTVALGETS INNSTILLING – NOU 2014: 16

Styret i Nordland Fylkes Fiskarlag avholdt møte 16. april 2015 og det ble gjort slikt vedtak i ovennevnte sak:

"Styret i Nordland Fylkes Fiskarlag viser til Sjømatindustriutvalgets rapport NOU 2014: 16. I rapporten fremkommer det etter styrets mening mange gode forslag som klart vil bidra til og både øke lønnsomheten i fiskerinæringen og samtidig gjøre den mer betydningsfull. Dette er nødvendig i en situasjon der olje- og gassnæringen etter svært mange år både som kostnadsledende og ikke minst som økonomisk motor nå er i ferd med å miste noe av dette som følge av lave oljepriser og høye kostnader. Det er nå det er nødvendig å satse på andre næringer og herunder fiskerinæringen som med sine fornybare ressurser vil være evigvarende dersom ressursene forvaltes rett.

Styret viser i så måte til følgende forslag fra Sjømatindustriutvalget som en fullt ut kan støtte som tiltak for å styrke først og fremst fiskeindustriens lønnsomhet, men også resten av næringen sin lønnsomhet:

- **Innovasjon og FoU**

Økt samarbeid innenfor hele næringen om bl. a teknologisk utvikling er viktig. Her må en forsøke og i enda større grad utnytte den ressursen som Fiskeri- og havbruksnæringens Forskningsfond utgjør og hente ut mest mulig av de midlene som fiskerne og andre bidrar med. FHF må også sørge for å trekke de ulike delene av næringen inn i FoU – arbeidet.

Styret mener i likhet med utvalget at en må øke samarbeidet mellom de enkelte ledd i næringen og teknologileverandører for å få frem nyskapende ideer.

- **Felles markedsføring av norsk sjømat gjennom Sjømatrådet**

Styret mener at innsatsen rundt markedsføring av norsk fisk må styrkes. Norges Sjømatråd må her ha et hovedansvar for den generiske markedsføringen. Samtidig må også de enkelte bedriftene profilere egne produkter. Hele næringen må fremsnakke norsk fisk både utenlands og ikke minst innenlands. Innenlandsmarkedet er et godt betalende marked som må utnyttes bedre enn i dag. Styret vil imidlertid poengtere at det har blitt veldig mye bedre de siste par årene.

- **Markedsadgang og konkurransevilkår**

Dessverre er det slik at det finnes tollbarrierer på en del fiskevarer og disse er følgelig vanskelig salgbare på en del markeder. Styret vil poengtere det samme som utvalget nemlig at myndighetene må prioritere å få fjernet handelshindringer. Samtidig vil en også kreve at sjømatinteressene må prioriteres der disse må avveies mot landbruk.

Norsk fiskerinæring kan ikke akseptere å være salderingspost når landbrukspolitikken og tollbarrierer drøftes.

- **Arbeidsmarked**

De tiltak som utvalget nevner under punktet om arbeidsmarked støttes.

- **Kapitalmarked**

Utvalget mener at offentlig kapital ikke må bidra til konkurransevridning, men skal heller bidra til innovasjon. Styret mener at staten i alt for liten grad bidrar til forskning og innovasjon innenfor fiskerinæringen og ber departementet om i så måte ta grep.

- **Kunnskap om bestandsdynamikk- og størrelser**

Styret mener at den generelle kunnskapen om de fiskebestandene som norske fiskere beskatter er for liten. Styret støtter derfor utvalgets forslag om en styrking av kunnskapsgrunnlaget og at det bl. a må foretas en gjennomgang av datainnsamlingsmetoder.

Det er et stort behov for en mer presis ressursforskning. For næringen gir det en alt for liten forutsigbarhet at en både opplever feil i bestandsanslagene og at TAC på enkelte bestander over år varierer alt for mye. Hele næringen og kystsamfunnene taper på grunn av at kvaliteten på forskningen ikke er tilfredsstillende.

Et eksempel på at bestandsforskningen er for dårlig er det som er tilfellet med bestanden av norsk vårgytende sild der det etter påtrykk fra fiskerinæringen ble foretatt nye målinger som viste at bestanden er større enn tidligere antatt. Økt bestandsforskning kan også medføre et jevnere uttak av de enkelte bestandene noe som vil være positivt både for fiskeindustrien og fiskeflåten.

En vil også minne om at TAC på norsk vårgytende sild i 2015 bare er 17 % av TAC for 2009. Det sier seg selv at så store svingninger i fangst gir ingen forutsigbarhet verken for flåten eller industrien.

- **Styrket ressurskontroll**

Styret mener at det nå er nok ressurskontroll. Dersom denne skal økes må det skje på kaikanten i form av at en større andel av fangstene blir kontrollert ved landing. Det er

heller ikke nødvendig å skjerpe straffenivået da dette er høyt nok. En vil minne om at de aller fleste lovovertrедelser, i flåteleddet i alle fall, er det som kommer av utfordringer med å taksere fangsten slik at den er innenfor de rammer som Fiskeridirektoratet har satt. Uansett hvor høyt straffenivået blir satt så blir det ikke enklere å taksere størrelsen av fangsten.

Styret mener i likhet med utvalget at en også må få brakt i orden de utfordringer som en ser ligger i dette med omregningsfaktorer.

- **Fartøyutforming og fiskeredskaper**

Styret mener at det fortsatt er mulig å få til en bedre utforming av fiskefartøy og redskap, men mener at det ikke har så mye med fiskeindustrien og dens lønnsomhet og gjøre. Det er dessuten for lenge åpnet for ei fri fartøyutforming i kystflåten bare en holder seg under en lasteromskapasitet på 500m³. Når det gjelder spørsmål om fritt redskapsvalg er dette et spørsmål som behandles som en separat sak i organisasjonen.

- **Høstingsstrategier – demping av års- og sesongvariasjoner**

Styret er enig i at en så langt som råd er bør spre fisket mest mulig ut over året. Dette vil gi en mer stabil produksjon i industrien. Imidlertid er det nå en gang slik at de ulike fiskeartene er tilgjengelig for de fleste fiskerne bare i perioder av året, f. eks torskefisket om vinteren. Det er altså naturen som setter begrensninger i forhold til høsting. Det har ikke noe med manglende vilje hos fiskerne å gjøre at torskefisket topper seg i mars.

Styret stiller seg likevel positiv til og fortsatt være med å diskutere tiltak som kan bidra til jevnere råstofftilførsel til fiskeindustrien. Dette bør imidlertid gjøres i forbindelse med drøftingene rundt de årlige reguleringene slik at alle reguleringstiltak kan ses i sammenheng.

Levendelagring av fisk er en måte å strekke sesongvariasjoner på, men styret mener at denne delen av næringen så snart som mulig må legges opp slik at den kan stå på egne bein uten at andre deler av næringen må bidra med kvotebonuser. Det er derfor viktig at denne næringen greier å skape lønnsomhet rundt sin aktivitet.

- **Koordinering av tilsynsmyndigheter**

Styret er enig i at de forskjellige tilsyn må koordineres bedre. Alle myndigheter må ha fokus på kvalitet og i så måte ser styret positivt på de tilsynskampanjer som Mattilsynet har gjennomført under vinterfisket de siste par årene. Det er selvsagt også svært viktig at næringen selv, både på sjø og land har fokus på kvalitet.

Også andre forhold som går på samhandling mellom ulike offentlige etater er viktig å ha fokus på.

Deltakerloven

Styret i Nordland Fylkes Fiskarlag viser til at et flertall i utvalget har foreslått endringer av Deltakerloven slik at andre enn fiskere skal kunne eie fiskefartøy og fiskekvoter. I første rekke har det vært et ønske at fiskeindustrien skal ha mulighet for å eie fiskefartøy med begrunnelse om at den da vil ha bedre muligheter for å styre tilførselen av råstoff til egen bedrift.

Styret vil i denne sammenhengen vise til at den delen av den norske fiskeflåten som er eid på dispensasjon fra Deltakerlovens krav om at flåten skal være eid av aktive fiskere verken med eller uten leveringsplikt har greid å serve fiskeindustrien med råstoff. De bedriftene som har eid trålere på dispensasjon fra Deltakerloven har i flere 10 – år hatt muligheten til å levere ferskt råstoff til eget anlegg, men har i stedet valgt å prioritere å legge frosset råstoff på fryselager for salg bl. a til Kina som deretter reeksporterer fisken til de samme markedene som andre norske aktører opererer i.

Styret kan ikke se at dette bildet skal bli særlig annerledes om en åpner for at industrien skal kunne eie fiskefartøy.

Styret har, som nevnt foran forståelse for at en ønsker å dempe årstidsvariasjonene i fisket, men som det også er nevnt foran så er sesongfiskeriene bestemt fra naturens side og det blir ikke noe annerledes om andre enn fiskerne eier fiskefartøyene.

Styret vil imidlertid anbefale fiskeindustrien å knytte til seg fiskefartøy, og innenfor mulighetenes rammer avtale hvordan en kan drive fangst gjennom året. Men det er jo også det at det er svingninger i sesonger og denne type planlegging kan være utfordrende. Styret vil oppfordre alle båteiere om å være åpen for å diskutere med fiskekjøper et opplegg for hele eller deler av året.

Foranstående krever også at en har stabile og ikke minst forutsigbare reguleringer og at flåten kommer seg på havet og at fisken er tilgjengelig når det er forventet.

For øvrig har det alltid vært slik at norske fiskerier har vært sesongpreget og frem til nå har næringen greid å handtere denne utfordringen.

Styret i Nordland Fylkes Fiskarlag går sterkt imot at Deltakerloven skal endres slik at en på prinsipielt grunnlag åpner for at andre enn fiskerne skal kunne eie fiskefartøy og fiskekvoter. Dagens Deltakerlov er en garantist for at vi også i fortsettelsen skal ha en desentralisert fiskerinæring som igjen er en garantist for den spredte bosettingen på kysten. Dette er det også bred politisk enighet om.

Styret viser til de utfordringer som ligger i generasjonsskifte av fiskefartøy. Det er ofte store verdier som skal skifte eier og i de tilfeller at en etterkommer skal kjøpe ut en eller flere andre kreves store økonomiske utlegg med mindre alle arvingene, selv om de ikke er aktive fiskere fortsatt kan eie fartøyet sammen. Dagens bestemmelse gir mulighet for å gi en tidsbegrenset ervervstillatelse i inntil 5 år inntil aktivitetskravet er oppfylt.

Styret mener at det bør tas en nærmere gjennomgang av denne dispensasjonsbestemmelsen. Styret stiller seg i utgangspunktet positiv til en justering av deltakerloven som kan gjøre det enklere å videreføre driften av fartøyet i forbindelse med generasjonsskifter, der en kan være villig til å diskutere aktivitetskravet og hvem som kan oppfattes som likestilt med aktiv fisker f. eks gjennom daglig aktivt arbeid i rederiet på land. Eventuelle endringer må ikke rokke med gjeldende norske restriksjoner på utenlandske statsborgeres rett til å eie fartøy og kvoter, slik det fastslås i et eget vedlegg til EØS-avtalen.

Fartøyutforming og fiskeredskap

Styret er enig i at en må ha effektive og fleksible fangstoperasjoner for å øke verdiskapingen i hele verdikjeden. Spesielt vil dette være tilfelle dersom slike operasjoner kan bidra til å heve kvaliteten på ilandbrakt råstoff. Styret mener en må være åpen for slike tiltak.

Styret registrerer utvalgets forslag om fri fartøyutforming slik at det gis bedre muligheter for å drive foredling om bord. For styret er det noe uforståelig at utvalget fremmer et slikt forslag all den tid denne NOU'en er ment å skulle bidra positivt til fiskeindustriens rammevilkår. Etter styrets mening vil det bidra i motsatt retning da det vil gi industrien mindre råstoff å arbeide med.

Styret går imot at det skal være fri fartøyutforming i kystflåten og mener at de begrensninger en har i dag ikke bør rokkes ved.

Når det gjelder fritt redskapsvalg vil styret ikke gå inn for det, men i stedet henvise til at dette er en sak som må vurderes nærmere i hvert enkelt tilfelle.

Strukturkvoteordningen

Et flertall i utvalget har foreslått at det ikke skal legges begrensninger på hvor mye et fartøy skal kunne strukturere. Styret mener at et slikt forslag vil alene kunne få store negative konsekvenser for fiskerinæringen. Ekstra ille vil det bli dersom dette forslaget blir vedtatt sammen med det forannevnte forslaget om endring av Deltakerloven. Det vil da etter styrets mening være duket for en sentralisering av fiskerinæringen og en avfolking av kystsamfunn uten like. Selv mange også noe større fiskevær langs kysten, vil komme til å bli rammet av slike lovendringer og vi vil få se en helt annen struktur i fiskerinæringen enn i dag.

For styret er det lett å tenke på den situasjonen som den islandske fiskerinæringen og de islandske fiskerisamfunnene er kommet opp i med den liberaliseringen som har foregått der. Styret vil i så måte henvise til at 94 % av den islandske befolkningen nå bor i byer og tettsteder med mer enn 1000 innbyggere. Fiskeressursene eies av noen ganske få familier som "småbåtfiskerne" er avhengig av å leie kvote hos for å kunne drive fiske. En høy leiepris for fiskekvoter gir dårlig lønnsomhet for de som drifter havet. Dette er en situasjon som fiskerinæringen i Norge ikke ønsker. For Stortinget, med sin målsetting om at en skal opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret kan det ikke være ønskelig å endre rammene for fiskerinæringen slik at en får de samme tilstander i Norge som på Island.

Utvalget har foreslått at ressursene ikke må tildeles som pakker, eks. vis torsk, hyse og sei, men at de i stedet må tildeles hver for seg. Styret går i mot slike separate tildelinger særlig innenfor de nevnte artene da disse ofte fiskes samlet. Dersom en skal separere disse kvotemessig må en i alle fall etablere bifangstordninger som gjør at dersom en får hyse eller sei sammen med torsk så må det bli en lovlig fangst. Dette mener en blir et for komplekst opplegg og det vil vanskeliggjøre reguleringene.

Aktivitets-, leverings- og bearbeidingsplikt

Styret viser til at et flertall i utvalget mener at aktivitets-, leverings- og bearbeidingsplikten som en del av trålflåten og fiskeindustrien er underlagt ikke fungerer etter intensjonen og at den derfor bør ses nærmere på. Det samme flertallet foreslår derfor at det må oppnevnes en kommisjon som kan arbeide frem en forsvarlig samfunnsmessig løsning for å få en mest mulig smidig avvikling.

Et mindretall i utvalget mener at plikten må opprettholdes. En avvikling vil være irreversibel og konsekvensene vil være nedleggelse av anlegg og tap av arbeidsplasser. Dette mindretallet mener at en heller bør utrede mer fleksible ordninger for å praktisere leverings- og bearbeidingsplikten.

Styret i Nordland Fylkes Fiskarlag har langt på vei forståelse for de utfordringene som ligger i det å oppfylle bestemmelsene i forhold til aktivitets-, leverings- og bearbeidingsplikten som enkelte industrianlegg / trålere er pålagt. Styret er opptatt av at også fiskeindustrien selv er de beste til å legge strategien for å oppnå best mulig lønnsomhet og skape størst mulig verdier av det råstoffet som bringes på land. Styret mener derfor at de bestemmelsene som eksisterer rundt dette systemet forhindrer verdiskaping i fiskerinæringen. På den andre siden bidrar ordningene utvilsomt til å opprettholde aktivitet i områder som det ellers ikke ville vært aktivitet i dag. Hvorvidt ordningene totalt sett bidrar til flere arbeidsplasser er styret usikker på. Aktivitets-, leverings- og bearbeidingsplikten har derfor både fordeler og ulemper slik styret ser det.

På den andre siden mener styret at de trålerne og industrianleggene som er underlagt en slik ordning har fått en helt spesiell tillatelse. De har med andre ord gjennom en kontrakt med Staten og samfunnet for øvrig forpliktet seg til at vedkommende fartøy skal drives på spesielle vilkår; herunder at fangst skal leveres til spesielle anlegg eller bestemte geografiske områder. I fremtiden må denne kontrakten innfris på en eller annen måte. Det samme gjelder de trålerne som ikke er industrieide, men som likevel har fått dispensasjon fra Deltakerloven.

Styret kan etter en totalvurdering gå inn for forslaget fra utvalgets flertall om at det må nedsettes en kommisjon som går gjennom de juridiske og økonomiske sidene av ordningen. Siktemålet med denne kommisjonens arbeid må være at en fortsatt skal ha bindingen mellom vedkommende fartøy og det spesielle anlegget / bestemte geografiske området og at arbeidet ikke skal ha som målsetting å finne en mest mulig smidig avvikling. Styret forutsetter at en slik utredning blir gjenstand for en omfattende høringsrunde før det tas endelige beslutninger.

Inntil en slik vurdering er foretatt må Nærings- og fiskeridepartementet sørge for at gjeldende bestemmelser i forhold til leveringsplikten oppfylles.

Førstehåndsmarkedet for fisk

Styret viser til utvalgets drøfting av forhold rundt Fiskesalgslagsloven. I en av delrapportene som utvalget har fått utarbeidet er det konkludert med at fiskesalgslagsloven, og som bare har fått virke i kort tid, ikke synes å ha negativ betydning for verken verdiskapning, industriens lønnsomhet eller for vertikal koordinering i verdikjeden.

Styret konstaterer at et flertall i utvalget egentlig kunne tenke seg at det burde vært et nøytralt eierskap til salgslaga og med styrer som er i stand til å utvikle en mer verdiskapende førstehåndsomsetning. Imidlertid besinner flertallet seg i og med at det nettopp er vedtatt en ny fiskesalgslagslov og de mener at denne må få virke en tid før en evt. fortar justeringer.

Det samme flertallet anbefaler imidlertid at en raskt innfører en oppmannsordning (voldgift) som kan tre inn ved uenighet om minstepriser.

Styret ser ingen grunner for at det skal innføres en slik oppmannsordning. Her er det snakk om at selgeren av varen (fisken) må være den som har siste ordet i forhold til prisfastsettingen. En går derfor sterkt i mot endringer i dagens Fiskesalgslagslov.

Styret i Nordland Fylkes Fiskarlag mener at salgslaga fortsatt må bestå som fiskereide organisasjoner som selv, selvsagt etter forutgående drøftinger med andre deler av næringen tar de endelige beslutninger i saker som vedrører førstehåndsomsetningen. Dette betyr at flertallets forslag om nøytralt eierskap ikke tilsluttes.

Mindretallet i utvalget mener at det bør kunne vurderes å få inn nøytrale, eksterne styremedlemmer. Enkeltheter rundt dette mener mindretallet bør utredes.

Når det gjelder spørsmålet om nøytrale eksterne styremedlemmer kan styret gå inn for at dette utredes slik mindretallet foreslår.

Oppdrett av laksefisk

Utvalget går inn for en fortsatt vekst i lakseoppdrettsnæringen bl. a under forutsetning av at hensynet til miljø og sykdom ivaretas. Det er også uttalt at en vekst også må ta hensyn til faktorer som areal og potensielle brukskonflikter med andre brukere av kystsonen.

Styret vil poengtere at hensynet til miljø og sykdom er svært viktig. Med den eksplosive økningen en har sett i bruken av medisiner de siste par årene, og særlig av lusemidler som også har negative konsekvenser for den tradisjonelle fiskerinæringen, mener styret at det inntil videre ikke må være noe mål å øke lakseproduksjonen. En må først og fremst få kontroll med sykdomsproblematikken og da i første rekke de mange luseangrepene som laksen utsettes for og som igjen bidrar til å forringe miljøet.

Styret vil også vise til et stadig økende konfliktnivå i forhold til arealbruken på kysten. Selv om mange instanser er involvert i prosesser rundt etableringer på nye oppdrettslokaliteter opplever den tradisjonelle fiskerinæringen mange ganger å bli fortrent fra hevdvunne områder. Denne fortrentingen skjer rent fysisk, men også fra områder som er influert av oppdrettsvirksomheten og der fiske umuliggjøres f. eks som følge av nedslamming av områder og påvirkninger fra medisinbruken i oppdrett.

Selv om utvalget ved et par anledninger nevner at en vekst i lakseproduksjonen må ta hensyn til miljø og sykdom skinner det tydelig gjennom at det skal være en vekst i oppdrettsnæringen i de kommende årene. Styret er ikke uenig i at oppdrettsnæringen kan vokse videre, men da må det være under den klare forutsetning av at det kan gjøres uten at det går på bekostning av havmiljøet, og uten arealkonflikter med den tradisjonelle fiskerinæringen. Disse utfordringene burde utvalget ha drøftet nærmere i sin rapport.

Avslutning

Styret i Nordland Fylkes Fiskarlag vil oppsummere at mange av de forslagene som utvalget har fremmet i NOU'en er gode og kan tilsluttes. Imidlertid er en uenig i de forslagene som dreier seg om tiltak innenfor flåteleddet og rammer rundt det å utøve fisket og som er kommentert foran.

Vi er alle enige om at alle de ulike leddene i norsk fiskerinæring må ha lønnsomhet for å kunne overleve. Den norske fiskeflåten har i alle år vært meget aktiv i forhold til både å bidra

til å utvikle ny teknologi og til å ta denne i bruk og i fiskeflåten har det foregått en kontinuerlig teknologiutvikling og effektivisering. Det samme har til en viss grad foregått også i fiskeindustrien. En sitter likevel med et inntrykk av at i alle fall deler av fiskeindustrien, og dets organisasjoner heller har valgt å bruke sin energi på å holde minsteprisene på et lavest mulig nivå, være opptatt av å få vekk Fiskesalgslagsloven (tidligere Råfiskloven) og skaffe seg eierskap til fiskeflåten.

Styret mener at industribedriftene i likhet med flåteleddet i enda større grad må automatisere og effektivisere seg og at en i fremtiden må ha fokus på det.

Styret mener at utvalgets sammensetning ble helt feil i forhold til å fremme forslag som direkte berører flåteleddet. Styret ser selvsagt at det er en sammenheng mellom flåteleddet og fiskeindustrien på land, og at en er gjensidig avhengig av hverandre. Det er derfor ofte nødvendig å se disse næringsaktørene i sammenheng. Men det kan en ikke gjøre uten at begge parter er jevnt representert i det forumet der diskusjonene foregår. Når utvalgets forslag skal tas videre i form av en stortingsmelding må dette tas hensyn til."

Med hilsen
NORDLAND FYLKES FISKARLAG

Tove Strand
for Steinar Jonassen

Kopi:

Næringskomiteen på Stortinget, 0026 Oslo
Nærings- og fiskeridepartementet, 0032 Oslo
Nordland Fylkeskommune, 8048 Bodø
Fiskarlaget Nord, 9251 Tromsø
Fiskarlaget Midt-Norge, 7462 Trondheim
Samarbeidsrådet Sør, 5003 Bergen
Vesterålen Regionråd, 8401 Sortland
Lofotrådet, 8376 Leknes
Rødøy Fiskarlag, v/Bjørn Pedersen, 8196 Selsøyvik
Bø Fiskarlag, v/Svein Tobiassen, 8475 Straumsjøen
Flakstad Fiskarlag, v/Svein-Arne Arntzen, 8382 Napp
Brønnøy Fiskarlag, B/Jan A. Johnsen, 8900 Brønnøysund
Bodø Fiskarlag, v/Hilmar-Olav Sivertsen, 8098 Landegode
Vestvågøy Fiskarlag, v/Ole Berglund, 8373 Ballstad
Øksnes Fiskarlag, v/Mikal Steffensen, 8430 Myre